

Deon Meyer

Koorts

De memoires van Nicolaas Storm,
over het onderzoek naar de moord op zijn vader

Vertaald uit het Afrikaans door
Martine Vosmaer en Karina van Santen

A.W. Bruna Uitgevers

1

Ik wil je vertellen over de moord op mijn vader.

Ik wil je vertellen wie hem heeft vermoord, en waarom. Het is het verhaal van mijn leven. En ook het verhaal van jouw leven en jouw wereld, dat zul je zien.

Ik heb lang gewacht voordat ik dit deed, want ik denk dat je er wijsheid en inzicht voor nodig hebt. En afstand. Ik denk dat je eerst de woede – en zeker alle emoties – moet proberen te beheersen.

Ik ben nu zevenenveertig. Net zo oud als mijn vader was toen hij stierf, in het Jaar van de Leeuw. Misschien heb ik voldoende afstand tot de gebeurtenissen, maar ik weet niet of ik ooit de benodigde wijsheid en het benodigde inzicht zal krijgen. Ik ben bang dat ik veel van de belangrijke gebeurtenissen en mensen en ervaringen zal gaan vergeten. Daarom wil ik niet langer wachten.

Bij dezen dus. Mijn memoires, mijn moordverhaal. En mijn onthulling, zodat iedereen de waarheid kan weten.

Het Jaar van de Hond

20 maart

We herinneren ons de momenten van angst, verlies en vernedering het beste.

Ik was dertien jaar oud, op 20 maart in het Jaar van de Hond.

De dag verliep zoals de vorige en die daarvoor. Er was het doffe dreunen van de grote dieselmotor van de Volvo FH12, en het vage geruis van zestien wielen onder de lange, afgedekte trailer erachter. Buiten schoof een voorspelbaar, vergeetbaar landschap langs. Ik herinner me de kunstmatige koelte van de airco in de cabine van de ‘trekker’. Binnen in de vrachtwagen rook het nog nieuw en vers. Er lag een schoolboek op mijn schoot, maar mijn gedachten dwaalden af.

Mijn vader minderde vaart. Ik keek naar buiten. Ik zag de witte letters op de zwarte achtergrond van het bord langs de weg: WELKOM IN KOFFIEFONTEIN!

‘Koffiefontein,’ zei ik hardop, betoverd door de naam, en het plaatje dat in mijn kinderfantasie werd opgeroepen: een warme, aromatische bron van pruttelende, donkere boerentroost.

We reden langzaam het dorp in. In de bijna-schemering van de namiddag was het spookachtig, zonder leven, net als alle andere dorpen. Onkruid op de stoepen, gras achter schuttingen hoog opgeschoten en overwoekerd. Aan de horizon, ver achter de lage gebouwen van de brede hoofdstraat, speelden bliksemschichten kriskras en spectaculair over fantastische wolkenformaties. De hele westelijke kim was bebloed in een vreemd, schokkend dieprood.

Pa wees ernaar. ‘Cu-mu-lo-nim-bus,’ zei hij, elke lettergreep afzonderlijk. ‘Zo noem je die wolken. Dat komt uit het Latijn. “Cumulus” betekent “stapel”. En “nimbus” is “regenwolk”. Daar komt onweer uit.’

‘Cu-mu-lo-nim-bus,’ proefde ik het woord.

Hij knikte, draaide de grote vrachtwagen behendig een benzinstation in en stopte. Hij drukte op een door hemzelf aangelegde schakelaar om de lichten langs de zijkant van de lange trailer aan te doen. De benzine-

pompen wierpen meteen lange schaduwen die op mensfiguren leken. Hij had de motor afgezet. We stapten uit.

Zó gewend dat het veilig was.

De nazomerhitte van de dag sloeg omhoog uit het asfalt, het zoemen van insecten was zwaar. Er was nog een ander geluid, een dieper tapijt van klank.

‘Wat is dat lawaai, papa?’

‘Kikkers. De Rietrivier is hier vlakbij.’

We liepen langs de trailer. Hij was wit, met drie grote, groene letters erop die eruitzagen alsof ze door een harde windvlaag scheef waren gewaaid: RFA. Het werd op de achterdeur van de wagen uitgelegd: ROAD FREIGHT AFRICA. We hadden hem op een vrachtwagenparkeerplaats vlak buiten Potchefstroom gevonden, met de Volvo-trekker ervoor, bijna splinternieuw, een volle tank. Nu liepen we naast elkaar, vader en zoon. Zijn haar was lang en slordig en blond, het mijne even woest, en donker. Ik was dertien, in het niemandsland tussen jongetje en tiener, en voelde me daar op mijn gemak.

Een vleermuis vloog laag over mijn hoofd.

‘Hoe vangt een vleermuis zijn prooi?’ vroeg pa.

‘Met echo’s.’

‘Wat voor dier is een vleermuis?’

‘Een zoogdier, geen vogel.’

Hij wreef mijn haar nog verder in de war. ‘Goed zo.’

Dat vond ik fijn.

We begonnen met het bekende ritueel, dat zich minstens één keer per dag afspeelde, nu al wekenlang: mijn vader liep met de kleine Honda-generator en de elektrische pomp naar de vuldeksels van het pompstation, die in een kleurgecodeerde rij naast elkaar lagen. Dan haalde hij de grote Engelse sleutel tevoorschijn om het zwarte dieseldeksel op te tillen. Het was mijn taak om de lange tuinslang uit te rollen. Die was aan de elektrische pomp gekoppeld, en ik moest de andere kant in de opening van de brandstoftank van de Volvo duwen en hem daar vasthouden.

Tanken in een wereld zonder pompbedienden en elektriciteit.

Ik vervulde mijn taak en stond verveeld de letters op de witte muur van het lange gebouw van het pompstation te lezen. MYBURGH ELEKTRIES. MYBURGH BANDE. Ik bedacht dat ik het aan mijn vader moest vragen, want ik wist dat ‘burg’ fort betekende – dat had hij me uitgelegd toen we door plaatsen als Trompsburg en Reddersburg reden – maar dit was een vreemde spelling, en niet de naam van dit dorp.

Opeens viel het gegons van de insecten stil.

Iets trok mijn aandacht, achter mijn vader, verderop in de straat. Ik riep hem, verbaasd over het onverwachte teken van leven, en schrok een beetje van de slinksheid van de beweging. Pa was op zijn hurken bezig de pijp van de pomp in het gat te schuiven. Hij keek naar mij, volgde de richting van mijn blik, en zag de schimmen in de schemering.

‘Stap in!’ riep hij. Hij kwam overeind met de grote Engelse sleutel in zijn handen. Hij rende naar de cabine van de vrachtwagen.

Ik bleef als verstart staan. De schaamte daarover zou maanden later nog aan me vreten, de onverklaarbaarheid, de onnadenkendheid. Ik stond doodstil, mijn ogen gericht op de schuivende schaduwen. Ze kregen gestalte.

Honden. Soepel, snel.

‘Nico,’ schreeuwde pa verschrikkelijk dringend. Hij stond stil om de doelgerichte dieren van zijn kind af te houden.

De wanhoop in mijn vaders stem scheurde door me heen en brak de angst open. Ontstak de eerste vonk van zelfverwijt. Ik snikte en rende langs de lange trailer. Ik zag door mijn tranen heen hoe de voorste hond de lichtkring in zweefde en naar mijn vaders keel sprong, zijn bek wijd opengesperd, lange, scherpe tanden ontbloot. De zwaai van de grote sleutel, de vloeiende schaduw van die beweging. Ik hoorde de doffe klap toen hij de kop raakte, en het korte jankgeluid. Bij de treden van de vrachtwagen greep ik de zilverkleurige stang, de angst dreef me tot boven in de cabine. Er schoot een hond op me af, ik rukte het portier dicht. De hond sprong op, hoog, tot bijna aan het open raam, de nagels krabden langs het metaal van het portier, gele tanden glommen in het licht aan de zijkant van de truck. Ik gilte. De hond viel terug. Pa stond daar beneden. Vijf, zes honden slopen ineengedoken om hem heen. En er kwamen er nog meer de lichtcirkel binnenrennen, lenig en meedogenloos.

Daarna ging alles heel snel, maar het was alsof de tijd stilstond. Ik herinner me de kleinste details. De wanhoop op mijn vaders gezicht toen de honden hem afsneden van de veiligheid van de truck, niet meer dan drie meter verderop. Het zwiepende geluid toen hij met de kolossale sleutel zwaaide en zwaaide. De spanning in de lucht, de geur van ozon, de stank van de honden. Ze deinsden terug voor het dodelijke momentum van de sleutel, heel behendig, net buiten bereik. Maar ze bleven tussen hem en het portier van de vrachtwagen, grommend en happend.

‘Pak het pistool, Nico. Schiet.’ Het was geen bevel, maar een angstig pleidooi, alsof pa op dat ogenblik de dood zag, en de gevolgen ervan: zijn zoon die als enige overleefde, gestrand en verdoemd.

Zijn gezicht vertrok van de pijn, een hond besprong hem van achteren en zette zijn tanden diep in zijn schouder. Dat rukte me uit mijn verstar-ring, mijn handen grabbelden naar de Beretta in het vakje op het brede dashboard, mijn duim haalde de veiligheidsgrendel er met grote moeite af, zoals pa het er bij mij had ingehamerd. Een andere hond beet hem in zijn maaierende onderarm en bleef daaraan hangen. Allebei mijn handen aan het wapen. Twee vingers om de trekker voor de eerste moeilijke actie, het schot door het raam de lucht in, wild, de knal oorverdovend in de cabine, zodat mijn oren suisden, alle klank verdoofd. Kruitlucht scherp in mijn neus. De dieren verstar-den even. Mijn vader sloeg met de sleutel, de hond aan zijn arm viel neer, hij kwam dicht bij het portier. De roedel kwam in beweging, en sprong. Ik mikte op de flank van een van de beesten. Schoot. De hond viel opzij. Ik schoot weer, en weer. De dieren maakten hoge, bijna onhoorbare geluiden van pijn, de andere be-gonnen terug te deinzen, voor het eerst.

Pa was bij het portier, rukte het open en sprong naar binnen, met een hond aan zijn been, hij sloeg ernaar. Het beest viel. Bloed aan zijn ar-men, bloed over zijn rug, hij duwde me van de voorstoel af en sloeg het portier dicht.

Ik zag mijn vaders gezicht, de weerzin, de verbeterheid, angst, af-schuw, woede. Ik voelde hoe hij het pistool uit mijn handen rukte. Ik zag hoe hij het magazijn eruit liet vallen en er een nieuw in drukte. Hij stak het pistool uit het raam. Hij schoot en schoot en schoot en schoot. De schoten klonken dof in mijn suizende oren, de hulzen spatten geluidloos tegen de voorruit, het dashboard, het stuur, en vielen op de vloer naast me, overal. Ik keek omhoog naar mijn vaders gescheurde overhemd en de diepe rugwond, hetzelfde donkerrood als de wolken.

Het magazijn was leeg, maar pa bleef de trekker overhalen. Rook in de cabine.

20 maart in het Jaar van de Hond. Elf maanden na de Koorts.

Mijn vader zat voorover, met het pistool op zijn schoot. Hij zat doodstil. Ik kon niet zien of hij zijn ogen dicht had of niet.

Het geluid van buiten kwam beetje bij beetje terug als zachte golven die over ons heen spoelden.

De kikkers, de krekels van de vooravond. Ver in het westen doofde de bloedhorizon tot zwart, en nog steeds zat hij zo.

Iemand snikte zacht. Het duurde even voordat ik besepte dat ik dat

was. Ik wilde dat niet, het voelde misplaatst. Ondankbaar of zo. Maar ik kon het niet beheersen, de snikken werden harder, dringender. Pa draaide zich naar me toe, legde het pistool neer en sloeg zijn armen om me heen. Mijn hele lichaam begon te schudden, mijn hart hamerde oorverdovend in mijn oren. Ik rook het bloed en het zweet van mijn vader, ik klampte me aan hem vast.

Met mijn oor tegen zijn borst hoorde ik zijn hart verschrikkelijk snel kloppen.

‘Stil maar,’ zei hij. Ik hoorde de woorden niet, voelde alleen de trilling ervan. *Stil maar. Stil maar, stil maar, stil maar.*

Hij hield me steviger vast. Ik bedaarde langzaam.

‘Je bent mijn held, Nico,’ zei hij. ‘Je hebt het goed gedaan, hoor je me?’

Ik wist eindelijk het woord uit te brengen dat al zo lang vanbinnen vastzat. ‘Mama.’

En toen dat mijn oren bereikte, brandde de vernedering door me heen.

‘Ach hemel,’ zei pa en hij hield me nog steviger vast. Toen schakelde hij de lichten aan de zijkant van de vrachtwagen uit.

Mijn vader heette Willem Storm.

Bij het licht van een suizende gaslamp maakte ik de wonden op zijn rug schoon. Mijn handen trilden. Het ontsmettingsmiddel moest branden als vuur in de lange rode scheuren in zijn huid, maar hij gaf geen kik. Dat was ongewoon. Het maakte me bang en versterkte de angst dat ik hem in de steek had gelaten.

Later maakte hij twee blikjes Enterprise Spaghetti & Meatballs open. We aten zwijgend. Ik staarde naar het blauw-met-rode blik en vroeg me af wat er mis was met ‘pork’. Want op het blik stond een gele ster met in dikke rode letters: NO PORK.

‘Ik had niet gedacht dat het zo snel zou gebeuren,’ zei pa ten slotte.

‘Wat, papa?’

‘De honden,’ zei hij en hij maakte een vaag gebaar met de vork in zijn hand.

Toen zweeg hij weer.

3

21 maart

De volgende ochtend sleepte pa de kadavers van de honden achter het pompstation en stak ze in brand.

We tankten. Pa zweeg. Alles voelde verkeerd. De angst was als een schaduw die achter me aan sloop.

We reden weg, zonder koffie, zonder ontbijt. 'We gaan op een speciale plek eten,' zei pa. Hij probeerde het te laten klinken als iets leuks, maar ik was oud genoeg om te horen dat die opgewektheid geforceerd was. Ik dacht dat het kwam doordat zijn bijtewonden pijn deden. 'Oké, pa,' antwoordde ik gretig, alsof ik zijn enthousiasme deelde.

Hij dronk water uit een volle plastic literfles. Hij dronk hem in één keer leeg.

Een uur later stopten we op de speciale plek. Ik vergat het gevoel van onheil dat ons de hele ochtend al vergezelde. Ik slaakte een kreet, als een veel jonger kind, in totale verwondering, want het was hier zo verschrikkelijk mooi, en ongewoon en luidruchtig; een brug, een stuwdam, een gedreun. Links lag het stuwmeer, volmaakt stil, een oneindig uitgestrekte glanzende weidsheid van water. Rechts was de diepe kloof van een rivier, versluierd achter de waterdampnevel waar het water langs de sluisen naar beneden stortte.

Pa zette de vrachtwagen stil, midden op de gigantische betonnen stuwdam. Hij liet allebei de raampjes zakken. Het geluid van de vallende watermassa vulde de cabine. Het liet de hele vrachtwagen vibreren.

Pa moest zijn stem verheffen, hij wees naar de spiegel van water: 'Dit is het Vanderkloof-stuwmeer.' Toen keek hij naar de diepe kloof. 'En dat is de Oranjerivier.'

'Jemig.' Gisteren was vergeten, ik was helemaal betoverd.

'Ik denk dat ze de sluisen hebben opgezet. Na de Koorts. Maar goed ook.'

Ik vergaapte me. Tot ik besepte dat pa de woorden 'de Koorts' op een rare manier zei. Niet zoals anders. Zacht en snel en onwillig, alsof hij er

niet de aandacht op wilde vestigen. Ik keek naar hem, maar hij ontweek mijn blik. 'Kom, laten we koffiezetten,' zei hij snel.

We bewaarden onder het bed achter de voorbank een gasstelletje en een grote espressopot. Samen met de toast en een pak biltong, en snoepgoed. Ik klom naar achteren en begon koffie te zetten.

Normaal stapten we uit om te eten als we onderweg waren. Maar nu bleef pa zitten. Hij was zeker voorzichtig, na de honden.

Ik gaf hem de toast aan. Hij nam maar één stuk. Ik at er drie, opeens hongerig.

De espressopot pruttelde. De geur van koffie vulde de cabine.

Ik schonk eerst pa in, hij dronk hem zwart en bitter. Ik had de mijne graag met twee klontjes en Cremora.

'Hier, pa.'

Hij draaide zich naar me toe. Ik wachtte tot hij 'zolang het kan' zei. Dat zei hij elke ochtend als we koffiedronken. Dan hield hij de beker omhoog, zoals wanneer je 'proost' zegt, met zo'n scheve glimlach. Want de koffie zou ergens in de toekomst opraken, en voordat hij oprakte, zou hij muf worden en niet lekker meer zijn, en die dag naderde. Dat had pa uitgelegd toen hij de eerste keer 'zolang het kan' zei.

Vanochtend zei hij het niet.

Ik zag hoe zijn hand beefde. Toen zag ik het zweet op zijn voorhoofd, hoe rood zijn gezicht was. En zijn ogen, dof en onscherp.

Opeens werden zijn zwijgen en alles duidelijk. Ik huilde, helemaal onverwacht, van de schrik.

'Het is niet de Koorts,' zei hij. 'Hoor je me?'

De angst was geen schaduw meer, de angst was ik.

'Nico, luister,' zei mijn vader, zijn stem weer net zo wanhopig als gistermiddag met de honden. Daardoor slikte ik mijn snikken even in.

Hij zette zijn koffie op het dashboard en omhelsde me. Ik voelde de hitte uit hem branden.

'Het is niet de Koorts. Het zijn de honden. Het is alleen een infectie door hun tanden, het zijn bacteriën. Ik moet antibiotica slikken, en veel water drinken, en ik heb bedrust nodig. Hoor je me?'

'Je hebt wél koorts, papa. Ik zie het.'

'Ik beloof je, het is een ander soort koorts, op mijn erewoord. Jij hebt ook weleens koorts gehad, griepkoorts, of verkoudheidskoorts, tandenkrijgkoorts toen je klein was, er zijn heel veel soorten, dit is niet het soort waardoor iedereen... De honden kregen geen eten meer van de mensen. Daarom hebben ze afval gegeten, of rot vlees, en toen hebben ze me gebeten, en die bacteriën zitten nu in mijn bloedstroom. Daar

komt de koorts vandaan. Ik zal alleen een tijdje ziek zijn. Ik beloof het, Nico, ik beloof het. We hebben de goede medicijnen bij ons, die ga ik nu nemen.'

We reden de heuvels op en af tot in Vanderkloof-dorp. Het was een klein, eigenaardig plaatsje, rommelig en verspreid aan het meer, maar hoog in de heuvels. Pa zocht iets. Hij vond het pas diep in het grafstille dorp. Een huis, eenvoudig, met verf die van het houtwerk bladderde, een groot stalen veiligheidshek voor de deur en tralies voor de ramen. Aan de overkant was een parkeerplaats voor onze vrachtwagen.

Daar stopte pa. Hij stapte uit, met een pistool en een jachtgeweer. Ik moest in de Volvo blijven. Hij ging het huis in. Ik bleef naar de voordeur kijken, uit angst dat hij niet terug zou komen. Wat zou ik dan moeten doen?

Alles was anders nu, na gisteren, na de honden. En nu, pa met zijn koorts.

Toen kwam hij terug. Ik zag dat hij onvast op zijn benen stond.

Hij zei: 'Dit huis is goed genoeg. Kom, neem je boeken mee.'

Ik stopte ze in mijn rugzak en stapte uit. Pa liep nu langzaam, hij deed alles voorzichtig, hij maakte de grote aanhanger achter open, trok de ladder naar beneden. De inhoud van de trailer vertelde het verhaal van ons leven van de afgelopen maanden. Het was een steeds aangevulde lijst, netjes ingepakt en vastgesjord, we wisten waar alles stond. Het dichtst bij de deur stonden dozen vol blikvoedsel en rijst en meel en pasta, melkpoeder, koffie, Cremora-koffiecreamer, honderden flessen water. En daarna, niet in een speciale volgorde: boeken, net als het voedsel met zorg uitgezocht op plaatsen waar het veilig was om te snuffelen. Doe-het-zelfboeken over reparaties en lichamelijke aandoeningen en survival en *The Ultimate Beginner's Guide to Guns: A Green Light Shooting Book* waaruit we allebei hadden leren schieten. Verhalenboeken en schoolboeken en kookboeken en hoe-slacht-je-een-dierboeken en hoe-behandel-je-slangen-en-insectenbetenboeken.

Er waren geweren, pistolen, munitie, jachtmessen en slachtmessen en keukenmessen, onze uitrusting om brandstof te pompen, en waterzuiveringsfilters. Medicijnen, verband, zalf, zonnebrandcrème. Een tentje, kampeerstoelen, luchtbedden, veldbedden, twee klaptafels, twee grote parasols, nooit gebruikt, nog in hun plastic verpakking. Drie benzinegeneratoren, tien jerrycans van vijftig liter met benzine. Toilet-

spullen: meer tandpasta dan we in een heel leven zouden gebruiken, shampoo, zeep, deodorant, tandenborstels. Waspoeder, bleekmiddel. Laptops, printers. Bestek, servies, handgereedschap, elektrisch gereedschap...

Pa pakte een paar dozen proviand voor ons en zocht tot hij de goede medicijnen had gevonden. Hij klom weer naar beneden, duwde de ladder terug en sloot zorgvuldig de achterdeuren van de trailer. We droegen de dozen het huis in. Het was leeg, en netjes, alsof de bewoners eerst hadden opgeruimd voordat ze doodgingen. Elk leeg huis waar we kwamen had zijn eigen geur. Sommige roken lekker, sommige vies. Hier rook het een beetje naar rubber. Ik weet niet waarom.

‘Het fornuis werkt op gas,’ zei pa. Ik knikte.

‘En er is water.’ Hij bedoelde: de kranen werken nog.

Pa liep terug naar onze vrachtwagen en deed ook de cabine op slot. Hij kwam weer binnen, vergrendelde het veiligheidshek van het huis en daarna de voordeur. Hij gaf mij een pistool.

‘Nico, ik ga nu al die hondenbeten nog een keer schoonmaken, en ik ga de medicijnen nemen. Ik moet slapen. Daar in die kamer. Je mag niet naar buiten. Als je iets ziet of hoort, kom je me dat meteen vertellen. Neem iets te eten, er zijn blikjes met je lievelingseten. En biltong en koekjes. En soep, ik ga vanavond samen met jou soep eten, maak me maar wakker als de zon ondergaat. Ik weet dat je nu bang bent, Nico, maar ik zal niet meer dan een dag of twee ziek zijn, hoor je me?’

Ik greep hem vast. Hij was gloeiend heet.

Ik huilde niet. Ik knikte alleen maar.

‘Hoe blijven we veilig?’ vroeg hij.

‘We vertrouwen alleen elkaar.’

‘Goed zo. Kom kijken, dan kun je zien waar ik ga liggen. Als ik nog slaap als het donker wordt: denk eraan, geen licht aandoen.’

Hij zag iets op mijn gezicht. ‘Alles komt goed,’ zei hij.

Alles was niet goed.

Ik haalde een paar van mijn boeken tevoorschijn, in het zitgedeelte van de open woonkamer die tegelijk ook keuken en eetkamer was. Na een eeuwigheid hield ik het niet meer uit. Ik liep naar de slaapkamer. Pa lag onder de dekens. Hij rilde verschrikkelijk, maar het was helemaal niet koud. Hij merkte niet eens dat ik er was.

Ik wilde niet zien hoe hij doodging. Ik liep langzaam de gang door. Ik

hoorde geluiden in het dak van het huis, en buiten. Ik probeerde door de ramen van de andere slaapkamer naar buiten te kijken, maar alles was weer stil.

In de woonkamer zag ik door de vitrage een beweging. Er rende een dier door de straat. Ik schrok, want ik dacht dat het een hond was. Ik ging voor het raam staan. Ik zag dat het een kleine jakhals was, met zilver in zijn vacht. Hij bleef opeens staan en keek naar het huis. Hij tilde zijn snuit op alsof hij iets dacht te ruiken. Toen liep hij haastig verder, alsof hij te laat was.

Ik slenterde naar de slaapkamer. Pa ademde nog.

Het huis was eenvoudig, een lange rechthoek, met het woongedeelte bij de voordeur, drie slaapkamers en twee badkamers aan de achterkant. Ik verkende alle andere kamers van het huis zorgvuldig, deed kasten open, keek onder bedden. Er was geen speelgoed in de kasten, er stonden nergens boekenkasten tegen de muren. Er lagen tijdschriften in een houten kist naast een stoel in de woonkamer. *Sarie* en *Rooi Rose* en *Huisgenoot*. Ik las die niet graag, want alle mensen die erin voorkwamen, waren nu dood, al die tv-dingen en films bestonden niet meer. De hele wereld was anders.

Ik keek helemaal niet in de koelkast, want pa en ik wisten dat in alle koelkasten bedorven spullen lagen, je kon ze beter dicht laten.

Hoog in een voorraadkast stonden twee grote zakken Simba-chips. Smoked Bacon-smaak. Ik had liever de Chutney-smaak. En een grote reep Cadbury-chocola. Ik maakte de chocola open. Ik wist dat hij vaal en uitgeslagen en niet meer lekker zou zijn, maar ik had hoop, want ik was dertien.

De chocola was niet lekker.

Ik at een van de zakken chips leeg. De smaak was al vervaagd, maar ze waren knapperig en het vulde. Ik at de andere zak ook leeg.

Ik ging bij pa kijken. Hij beefde niet meer. Hij had de dekens van zich af gegooid. Hij zweette. De wonden waar de honden hem gebeten hadden, waren vlammend rood en opgezet.

Ik ging tegen de muur van zijn kamer naar hem zitten kijken. Het was verschrikkelijk stil. Ik hoorde alleen pa's adem. In en uit. Te snel.

De koorts had hem te pakken.

De man onder de mangoboorn

Ze wisten dat de Koorts uit Afrika kwam. Ze wisten dat het een combinatie was van twee virussen, een van mensen en een van vleermuizen. Indertijd werd er veel over geschreven, voordat iedereen dood was.

Een arts zette in een tijdschrift uiteen dat niemand precies wist hoe het allemaal begonnen was, maar dit was hoe ze dachten dat het gebeurd kon zijn: een man lag ergens in tropisch Afrika onder een mangoboorn. De man had weinig weerstand, want hij was hiv-positief en werd daar niet voor behandeld. Hij had al een coronavirus in zijn bloed. Dat was niet zo bijzonder. Coronavirussen kwamen vrij algemeen voor. In de tijd voor de Koorts waren er minstens vier bekend die griep- en verkoudheidssymptomen bij mensen veroorzaakten.

Coronavirussen leefden ook in dieren. Zoogdieren én vogels.

In de mangoboorn zat een vleermuis, met een ander soort coronavirus in zijn bloed.

De vleermuis was ziek. Hij had diarree en poepte op het gezicht van de man onder de boom, in zijn ogen, of zijn neus, of zijn mond. Nu zat het tweede coronavirus in zijn bloed, de twee virussen vermeerderden zich in dezelfde cellen van zijn luchtpijp. En hun genetisch materiaal raakte vermengd. Een nieuw coronavirus was geboren: een virus dat makkelijk andere mensen kon aansteken wanneer het ingeademd werd, en dat het vermogen had om je heel ziek te maken.

De man onder de mangoboorn kwam uit een arme gemeenschap, waar mensen dicht op elkaar woonden, en waar veel hiv voorkwam. Hij besmette al snel iemand anders. Het nieuwe virus verspreidde zich in de gemeenschap en bleef muteren. Een van de mutaties was volmaakt: de ziekte verspreidde zich makkelijk door de lucht en de mensen gingen langzaam genoeg dood om een heleboel anderen te kunnen besmetten.

Een van de familieleden van de man onder de mangoboorn werkte op een vliegveld in de grote stad niet ver daarvandaan. Het familielid was

drager van het volmaakte virus. Hij hoestte op een reiziger, vlak voordat die vrouw het vliegtuig naar Engeland nam.

In Engeland was een grote internationale sportmanifestatie.

Alle eerstewereldlanden hadden een protocol voor dodelijke, besmettelijke ziekten. Zelfs de meeste ontwikkelingslanden hadden uitgebreide plannen voor dit soort gevallen. Er waren maatregelen en systemen voor een epidemie. In theorie hoorden ze te werken.

Maar de natuur stoort zich niet aan theorieën. De feilbaarheid van mensen stoort zich niet aan theorieën.

21 maart

Ik zat op de grond naast het bed waarin mijn vader met koorts lag en viel per ongeluk aan het eind van de middag in slaap.

Ik werd ergens van wakker. Het geluid van een auto. Eerst dacht ik dat ik het me verbeeldde. Het werd harder. Ik liep snel op mijn tenen naar de voorkamer.

Het was echt een auto, de motor gierde toen hij de helling naar het dorp op reed. Ik rende terug naar de slaapkamer.

‘Pa.’

Hij hoorde me niet.

‘Pa,’ zei ik harder, dringend. ‘Ik hoor een auto.’

Mijn vaders ademhaling ging snel. Zijn mond stond open. Hij bewoog niet. Ik wilde schreeuwen, ik wilde heel hard tegen hem schreeuwen, niet doodgaan, ik ben bang, er is een auto buiten, we vertrouwen alleen elkaar. Kom terug uit de koorts, ik ben nog te jong om alleen te zijn, pa, ga alsjeblieft niet dood.

Maar ik schaamde me nog steeds dat ik gisteravond om mijn moeder had geroepen. Ik stond daar maar te kijken hoe mijn vader niet wakker werd.

De auto kwam dichterbij.

Ik rende terug naar de woonkamer. Buiten waren de schaduwen lang, de zon stond nu laag. De auto kwam steeds dichterbij. Hij minderde vaart, hoorde ik. Hij was nu in het dorp.

Ik wilde naar buiten rennen en tegen ze zeggen: ‘Kom mijn vader helpen, hij is ziek.’

We vertrouwen alleen elkaar. Dat hadden pa en ik besloten toen mensen ons probeerden te beroven in de buurt van Bultfontein, vijf weken geleden. Ik mocht niet naar buiten.

De auto kwam de hoek om. Hij was hier voor, in de straat.

Een zwarte Jeep Wrangler, met een open dak. Hij reed voorbij. Het leek of er drie mensen in zaten. Toen was hij weg, de straat uit.

Ik had ze moeten tegenhouden, want mijn vader was heel ziek.

Ik hoorde de Jeep terugkomen. Ik zag dat hij stil bleef staan ter hoogte van de Volvo. Een man met heel lang zwart haar zette de motor van de auto uit. Hij had geen shirt aan, alleen een lange broek. Hij was mager, zijn borsthaar was donker en dicht. Hij sprong uit de Jeep en liep naar onze vrachtwagen. Hij had een geweer in zijn hand.

Ik ging ze roepen. Ik ging ze vragen me te helpen. Mij en pa. Ik wilde naar de deur lopen. Toen zag ik de vrouw achter in de Jeep. Ze had donker haar dat in de war zat. Haar hoofd hing omlaag. Haar handen waren vastgebonden aan de rolstang. Ze schreeuwde iets, alsof zij ook heel bang was.

Ik bleef staan.

De andere man, die nog voor in de Jeep zat, droeg een mouwloos T-shirt en had grote spierbundels. Hij sloeg de vrouw met zijn vlakke hand. Ze huilde. Hij schreeuwde tegen de man bij onze Volvo: 'Wanneer zijn we hier voor het laatst langsgesgekomen?'

'Week geleden?' riep de man met het lange haar terug.

'Toen stond die truck hier niet.'

Langhaar klom omhoog naar de cabine van de Volvo en probeerde het portier open te doen, maar dat zat op slot. Hij kwam weer naar beneden. Hij legde zijn hand op de uitlaat. 'Hij is koud,' riep hij naar de Jeep. 'Weet je het zeker? We waren toen dronken. Hij kan er al heel lang staan.'

Spierbundel lachte. 'Dat is waar.'

Ik ging op de stoel zitten en keek naar ze, over de bank en door de vitrage heen. Mensen die een vrouw aan een auto vastbinden zijn geen goeie mensen. Ik kon ze niet vertrouwen.

Spierbundel stapte uit de Jeep. Hij zei iets wat ik niet kon horen. Hij keek naar ons huis, hij keek recht naar mij. Ik zat doodstil, ik wist dat hij me niet kon zien door de vitrage heen, maar het voelde wel zo.

Langhaar liep langs de trailer. Hij voelde aan de achterdeur en probeerde hem open te maken.

'Kan geen kwaad om even te checken,' riep Spierbundel. Hij bleef naar het woonkamerraam staren. Misschien zag hij me toch? Uiteindelijk draaide hij zich om, naar de vastgebonden vrouw, en rukte aan haar armen. Hij riep naar Langhaar: 'Ik kijk in dat huis, kijk jij in die andere.' Hij wees naar de huizen aan de overkant van de straat.

'Oké,' zei de ander.

Spierbundel kwam naar onze voordeur. Hij had een grote, zilverglanzende revolver op zijn heup.

De vrouw in de Jeep rukte opeens hard aan de rolstang. Ik kon haar

gezicht nu zien. Er zat bloed op haar wang, en in haar haar, net boven haar voorhoofd.

Spierbundel lachte. 'Je kunt toch niet loskomen.' Hij bleef naar haar staan kijken tot ze ophield met rukken en alleen zachte geluiden maakte, alsof ze heel verdrietig was. Hij liep het stoepje naar ons huis op. Hij rukte aan de veiligheidsdeur. Die maakte veel lawaai, en ik schrok, maar ik hield me doodstil.

Ons pistool lag op een lage tafel midden in de woonkamer, tussen de stoelen voor de tv. Ik pakte het beet en ging weer zitten.

Spierbundel liep naar het woonkamerraam. Hij drukte zijn gezicht tegen het glas en hield zijn hand boven zijn ogen tegen de zon. Ik gleeed van de stoel en ging plat op de grond liggen, de leuning van de bank tussen ons in. Hij kan me niet zien, hij kan me niet zien, het is hierbinnen te donker. Ik bleef plat liggen tot ik hoorde dat hij weer aan de veiligheidsdeur rukte. Toen ik overeind kwam, zag ik dat hij de revolver in zijn hand had, hij mikte op het slot van de veiligheidsdeur.

Het schot was heel hard. Deze keer maakte ik geloof ik wel een geluid.

De kogel versplinterde het hout van de deur. Hij sloeg in de woonkamermuur links van me.

Spierbundel rukte aan het stalen hek. Het ging niet open.

'Maak je geen zorgen,' riep hij naar Langhaar. 'Ik schiet alleen de sloten eraf.'

Toen schoot hij weer.

Ik pakte het pistool vast. Ik schoof achteruit zodat ik met mijn rug tegen de woonkamerstoel zat. Ik hief het pistool. Als hij binnenkwam, zou ik op hem móéten schieten. Als ik het kon.

Hij rukte en trok aan het veiligheidshek. Het piepte toen hij het openmaakte. Hij pakte de klink van de deur en draaide. De deur zat op slot. Hij richtte zijn revolver op dat slot.

Ik probeerde mijn pistool op de deur te richten. Mijn hoofd zei nee, ik kon het niet.

Ik wilde geen mens doodschieten.

Ik liet het pistool weer zakken.

Ik deed mijn ogen dicht. Dan moest hij maar binnenkomen. Dan moest hij mij ook maar aan de Jeep vastbinden, samen met die vrouw. Misschien keek hij niet verder in het huis. Misschien kwam mijn vader me halen, als hij niet doodging van de Koorts.

Ik wachtte op het schot, met dichte ogen.

Ik voelde een hand over mijn mond. Ik schrok en schreeuwde, maar de hand lag stevig over mijn mond.

Het was pa. Hij pakte het pistool uit mijn hand, hield zijn mond bij mijn oor en fluisterde: ‘Sst.’

‘Wat?’ schreeuwde Spierbundel buiten de deur met een blik naar de overkant. Hij liet zijn zilverkleurige revolver zakken.

Langhaar schreeuwde iets wat we niet konden horen.

‘Nee, de hele boel is op slot,’ riep Spierbundel.

Pa hief het pistool alsof het heel zwaar was. Hij richtte het op de voordeur. Ik voelde zijn hele lichaam beven en gloeien achter me. Ik vroeg me af of pa een man zou kunnen doodschieten zoals hij de honden had doodgeschoten. Na Bultfontein had pa gezegd: ‘Iemand doodschieten...’ en toen alleen zijn hoofd geschud, alsof hij dat niet zou kunnen.

De man met de spierbundels draaide zich weer naar de straat. ‘Ja, ja... Nee, die heb ik niet...’ Hij maakte de zin niet af en luisterde naar wat Langhaar zei.

‘Oké,’ zei Spierbundel en hij hief zijn revolver weer.

Hij schoot op het slot van onze voordeur. Het lawaai, het hout en pleisterwerk die uiteenspatten.

Pa hield het pistool op de deur gericht en zijn hand voor mijn mond.

Spierbundel draaide zich alleen maar om en liep weg, de stoep af, naar de Jeep. Langhaar kwam van de andere kant. Spierbundel gaf de vrouw een klap tegen haar hoofd. Ze stapten in de Jeep, startten de motor en reden weg.

We bleven even zo liggen in de woonkamer. Pa’s ademhaling ging snel. ‘Het spijt me, Nico, ik hoorde dat je me riep, maar ik dacht dat het een droom was.’ Hij fluisterde. Hij heeft me geleerd dat geluid altijd verder draagt dan je denkt. Vooral nu, na de Koorts, want er is geen ander geluid meer.

‘Je hebt het heel goed gedaan,’ zei hij. ‘Je mag trots op jezelf zijn.’

Later stonden we op. Hij dronk veel water uit de kraan, ik maakte de soep warm op het gasfornuis. Baxters Cream of Chicken.

We aten. Pa zei: ‘We kunnen vanavond geen licht maken, we weten niet hoe dichtbij ze zijn.’

‘We zullen morgenochtend geen koffie kunnen drinken,’ zei ik. Want de geur van koffie is een mensenverklikker. Dat had pa me ook geleerd.

‘Dat klopt.’ Hij probeerde te glimlachen, maar het leek of hij er te weinig kracht voor had.

Ik at mijn soep op.

'Ik voel me beter,' zei pa.
Hij jekte. Hij kon zien dat ik hem niet geloofde.
'Morgen zal ik echt veel beter zijn,' zei hij.
'Oké,' zei ik. 'Die mannen hadden een vrouw in de Jeep vastgebonden.'
'Ik heb het gezien. Daar gaan we morgen iets aan doen.'
Ik lag de hele nacht naast hem. Hij praatte veel in zijn slaap. Twee keer riep hij mijn moeders naam: Amelia.

6

Het verleden is een rivier

Het was pa die zei dat het verleden als een rivier is. (Het was in het Jaar van het Varken, als ik het me goed herinner. Ik was zeventien.)

We hadden met een grotere groep mensen op een zondagavond tot laat op het Forum zitten praten, en toen hij en Okkie en ik naar huis liepen, vroeg ik hem waarom iedereen nog steeds zoveel over de Koorts praatte, terwijl die toch voorbij was, al vijf jaar.

Toen zei hij: 'Het verleden is als een rivier, Nico. We kunnen niet al het water onthouden dat langs is gestroomd. Daarom kijken we als we terugdenken eerst naar het afval, het wrakhout dat de stormen en de overstromingen hoog tegen de oevers hebben achtergelaten.'

'Ik begrijp niet wat je bedoelt, pa,' antwoordde ik geërgerd. Mijn verhouding met mijn vader was toen al slecht, en ik was een tiener, volwassenen irriteerden me over het algemeen.

'We herinneren ons de momenten van angst, verlies en vernedering het beste. De grote trauma's... Dat zul jij op een dag ook zien.'

Nú zie ik het. Nu, terwijl ik deze memoires probeer te schrijven, nu ik alles wil terughalen, niet alleen de trauma's. Ook de gebeurtenissen ertussenin. Dat is niet zo makkelijk. Ik heb Auden en Heinlein over autobiografieën geciteerd, want de valkuilen waar ze op wijzen zijn echt: als je in de troebele wateren van de geheugenrivier terechtkomt, ben je aangewezen op je eigen, soms onbetrouwbare en bevooroordeelde herinneringen, en de verhalen van anderen. Je bent blootgesteld aan de drijfveren (en angsten) van het ego, dat alleen bepaalde gebeurtenissen wil opnemen. En andere wil weglaten.

Laat ik het dus onomwonden bekennen: dit is het verhaal van wat er na de Koorts is gebeurd, zoals ik het me herinner. Mijn waarheid. Misschien subjectief, misschien een beetje verdraaid. Maar ik ben feitelijkheid en eerlijkheid verschuldigd aan iedereen die deel uitmaakt van het verhaal, vooral aan degenen die er niet meer zijn om hun eigen getuigenis te geven.

Waarheid was mijn grootste en enige drijfveer. Dat zweer ik.

22 maart

Ik sliep naast mijn vader. Vroeg in de ochtend werd hij verward en angstig wakker, zijn haar in de war en zijn ogen woest. Het duurde even voordat hij me herkende. Hij leek kleiner, magerder, hij leek op dit onbewaakte moment kwetsbaar en breekbaar en feilbaar. Maar het was alsof ik dat nog niet kon zien. Nog niet wilde zien.

Ik maakte havermoutpap voor ons. Pa at in bed. Dankbaar. Hij zei: ‘Op een dag zullen we weer verse melk proeven.’

Dat zei hij vaak.

En: ‘Ik zou morgen weer beter moeten zijn, Nico.’

‘Gaan we dan weer rijden, pa?’

Hij schudde langzaam zijn hoofd. ‘Nee. We blijven hier.’

‘Hier?’

‘Niet speciaal in dit huis. Er zijn er heel veel om uit te kiezen. Ik bedoel, deze plaats, dit dorp.’

‘Maar die mannen dan?’ Ik wees naar de kant van de straat waar de Jeep had gestaan. We praatten nog steeds gedempt, alsof ze heel dichtbij waren.

‘Die zijn... een complicatie.’

‘Een complicatie?’

‘Dat is een interessant woord. Het komt van het Latijnse “Complicare”...’ Pa haalde eerst een paar keer adem alsof hij zijn krachten verzamelde. ‘Dat betekent “samenvouwen”. Je weet wel, als je iets opvouwt maak je het alleen maar ingewikkelder.’ Hij probeerde zijn oude enthousiasme te vinden: ‘Grappig, hè, hoe taal werkt. Compliceren betekent iets ingewikkelder...’

‘Waarom gaan we niet ergens anders naartoe?’

‘Omdat ik denk dat Vanderkloof de beste plek van het hele land is. Voor een nieuw begin.’

‘Waarom?’

Pa at zijn pap op. ‘Maslow... Alle basisbehoeften. Hier is alle benodigde

structuur..' Hij zuchtte. Hij was moe. 'Het is een lang verhaal. Ik vertel het je morgen wel. Dat beloof ik. Is dat goed?'

'Oké.'

Hij gaf zijn lege papbord aan en schudde pillen uit het potje. 'Ik ga weer liggen. Vergeet niet je tanden te poetsen.'

's Middags hoorde ik hem praten. Ik ging kijken in de slaapkamer waar hij lag. Hij had alle dekens van zich af gegooid, hij zweette, hij ijelde, woeste woorden met een bange stem.

Toen werd hij wakker. Hij kwam meteen overeind en draaide zijn lichaam om het bed niet vies te maken. Hij gaf over op de vloer.

Ik hielp hem alles schoon te maken. 'Sorry, Nico,' zei hij. 'Sorry, joh.'

Die avond warmde ik soep op, maar hij sliep overal doorheen.

De Jeep kwam niet terug.

Het was verschrikkelijk warm en benauwd in het huis.

23 maart

De volgende ochtend werd ik wakker, maar mijn vader bleef maar slapen.

Ik at toast, ik dronk water, ik keek uit de ramen, ik luisterde, ik kon niet stilzitten, iets dwong me rond te drentelen en te dwalen, iets wat meer was dan verveling, meer dan de vage angst die ik gisteren had gevoeld. Ik was dertien, ik was niet bij machte om dit te verwerken.

Ik stond voor het woonkamerraam. Mijn hart begon te bonken, mijn handen zweetten, de aarde slokte me op, de lucht drukte zwaar op me, de dag, en de muren. Ik begreep niet goed wat er gebeurde, ik wilde pa niet wakker maken, hij moest beter worden.

Ik ging in een andere slaapkamer liggen. De muren kwamen op me af. Ik deed mijn ogen stijf dicht. De honden, de avond van de honden zat in mijn hoofd, ik zag alles opnieuw. De vernedering dat ik om mijn moeder had geroepen. Ik was dertien. Ik was groot. De honden, pa's koorts, de twee mannen hier voor het huis, de schoten die op onze deur werden afgevuurd, de vastgebonden vrouw, ik beleefde alles opnieuw, de beelden, de geuren, de angst. Eergisterochtend, toen mijn vader met zijn pijnlijke lichaam uit de vrachtwagen stapte, had hij er bang uitgezien, voor het eerst bang, de manier waarop hij had gekeken, de manier waarop hij met weerzin de stijve, griezelige kadavers had vastgepakt toen hij de honden ging wegslepen. Het was of mijn hart uit mijn borst wilde barsten, ik kreeg niet genoeg adem, alles wilde me overweldigen.

Ik wilde schreeuwen. Er zat woede in me, tegen de wereld. Tegen de honden die wilden moorden, die ons zo doelgericht wilden doodmaken. Ons, terwijl we na de Koorts in zoveel wildparken de afrasteringen hadden opengeknipt en alle hokken in de dierentuin van Bloemfontein hadden opengezet. Wij waren dierenvrienden, waarom wilden die honden ons doodmaken? De woede brandde in me, een redeloze woede. Op alles, op de Koorts die mijn hele bestaan had verwoest. Ik balde mijn vuisten, ik wilde iemand of iets uitschelden voor de onrechtvaardigheid,

terwijl de kamer, de wereld, het heelal steeds benauwder en zwaarder werden, de druk groter en groter en groter.

‘Nico!’

Opeens was pa bij me, de druk was weg.

Ik keek hem aan. Hij kwam naast me zitten. ‘Je schreeuwde. Ik denk dat je in shock bent.’

Mijn hele lichaam was gespannen, stond op scherp, als een geweer.

‘Ik ben hier,’ zei pa.

Ik kon niets meer zeggen.

‘Mijn koorts is gezakt,’ zei pa.

24 maart

's Ochtends vroeg regende het, donder en bliksem, geroffel op het zinken dak van het huis.

Er zat vocht in de lucht, het voelde drukkend, alsof er iets broeide of giste. Binnen in mij ook, want de woede en angst waren niet verdwenen, ze waren alleen wat verder in mijn achterhoofd weggekropen.

Pa zei dat het veilig was om koffie te zetten als het regende, de geur zou niet ver te ruiken zijn. Maar we moesten nog steeds de ramen dichthouden. We dronken in de keuken. Hij vertelde over de hiërarchie van behoeften van Abraham Maslow. Pa praatte nooit kinderachtig tegen me. Hij gaf me feitelijk alle informatie, ik moest zelf bedenken wat ik niet begreep. (Jaren later besepte ik dat hij seks weg had gelaten toen hij Maslows fysiologische behoeften opnoemde. Ik neem het hem niet kwalijk.) Hij legde uit dat Vanderkloof op fysiologisch vlak ideaal was; zoveel water als we nodig hadden, en goede mogelijkheden voor alle belangrijke vormen van landbouw en veeteelt. Het klimaat was er redelijk, irrigatie was makkelijk, en er was ook nog eens waterkracht die we konden omleiden, als we de juiste mensen met de juiste kennis konden vinden om het systeem aan te passen en te onderhouden.

Hij wist precies welke vraag op mijn lippen lag. Hij zei dat er natuurlijk andere plekken waren, andere meren en rivieren, die min of meer hetzelfde boden. Maar hij kende deze wereld zo goed, hij was hier een paar jaar geleden geweest. Hij wist dat Vanderkloof uniek was wat betreft Maslows behoefte aan veiligheid. Vanderkloof was een vesting, een burcht, een natuurlijk fort, dankzij de heuvels met hun steile hellingen, en het meer. Er was maar één goed begaanbare weg, tegen de steile heuvel op. Er was maar één flank om te verdedigen, tenzij de vijand met een vloot schepen kwam, maar dat was erg onwaarschijnlijk op de Oranjerivier, en pa lachte. Op dat moment kon ik zien dat hij nog niet helemaal van zijn koorts was genezen. De lach klonk een beetje hol. Alsof een deel van hem niet was teruggekomen.

‘Maar hoe moet het met die twee mannen in de Jeep die hier wonen?’

‘Ja. Een complicatie... Daar denk ik nog over na.’

De druk in mijn hoofd was een voorbode. ‘Ik denk dat we verder moeten rijden, pa.’

Hij hoorde me niet.

‘Ze gaan niet met die open Jeep rondrijden zolang het regent,’ zei pa. ‘Kom, we gaan het arsenaal halen.’

We luisterden en keken eerst goed vanaf de stoep voordat we naar de Volvo renden om onze wapens en schoonmaakspullen te halen. Wij noemden dat ons ‘arsenaal’ sinds pa me had uitgelegd waar dat woord vandaan komt: van ‘pakhuis’ in het oorspronkelijke Arabisch, via het Venetiaanse Italiaans naar het Engels.

We legden de pistolen en de twee jachtgeweren op het aanrecht. Ik veegde de regendruppels van het donkergrijze staal. We zaten naast elkaar de wapens een voor een grondig schoon te maken en te oliën.

‘Vanavond als het donker is gaan we kijken of we hun licht kunnen zien,’ zei pa. ‘Dan weten we hoe veilig ze zich voelen, en hoe dichtbij ze zitten.’

Ik vroeg me af waarom ik daar niet aan had gedacht.

‘Dan gaan we een beetje op verkenning uit.’ En na even nadenken: ‘Er zijn er misschien meer dan alleen die twee mannen en die vrouw.’

‘Wat doen we dan?’

‘Dan kunnen we beter verder rijden. Het risico...’

‘Waarom gaan we niet gewoon, pa? Nu. Vanavond.’

Pa was zo lang stil dat ik me afvroeg of hij mijn vraag gehoord had. Toen zei hij: ‘We willen hier een nieuw begin maken. We willen een gemeenschap stichten met moraliteit, met de juiste principes, mensen die om elkaar geven. Dan moeten we nu echt aan de slag. We kunnen die vrouw niet zo achterlaten. Als ze maar met z’n tweeën zijn, moeten we het minstens proberen. Al zijn het alleen jij en ik.’

Het was de eerste keer dat pa het over ‘een gemeenschap stichten’ had. Mijn gedachten waren op dat ogenblik te druk bezig met andere dingen, het bleef niet hangen. Pas veel later zou ik beseffen dat hij toen alles al had uitgedacht. Hij had een visie, vóór de dag met de honden, vóór we hier aankwamen.

Tegen vieren hield het op met regenen. ‘Jammer,’ zei pa. ‘Het zou geholpen hebben.’

Pa verzorgde tegen de schemering zijn hondenbeten met zalf en verband en pleisters. Hij slikte pijnstillers. Met schoensmeer uit de keukenkast smeerde hij zwarte strepen op onze gezichten. We trokken donkere kleren aan. We laadden ieder een Beretta en een geweer: de Tikka.222 met zijn lange telescoop voor mij en de .300 CZ voor hem.

‘Het soort mensen dat een vrouw zo behandelt, is... gevaarlijk. We gaan alleen op verkenning uit, Nico, meer niet.’

‘Oké,’ zei ik en ik hoopte dat pa de opluchting niet hoorde, want ik voelde gewoon dat het mis was, er hingen slechte dingen in de lucht.

Om tien uur was het pikdonker, de maan was nog niet op. We lieten eerst de wapens liggen en klommen vanaf de achterveranda op het zinken dak van ons huis. We zagen ze meteen. Hun huis lag hoog tegen de heuvel, zo’n drie kilometer verderop. Ze moesten een sterke generator hebben, want het was elektrisch licht dat zo helder brandde. Een groot huis, drie verdiepingen.

‘Die voelen zich heel veilig,’ fluisterde pa, al waren ze veel te ver weg om hem te horen.

Terug in de keuken vroeg hij: ‘Je hebt geen andere auto’s gehoord toen ik ziek was, hè?’

‘Nee, pa.’

Hij was diep in gedachten toen hij mij het pistool en het geweer aangaf. We liepen naar de deur. ‘Kunnen ze zo onvoorzichtig zijn?’ Ik wist dat pa het niet aan mij vroeg.

Hij kreeg zijn antwoord onderweg.

Vanderkloof was in het Jaar van de Hond een rommelig dorp, nog in zijn gedaante van vóór de Koorts; een kleine, onaffe, ondoordachte lappendeken die over de heuvels was gegoooid. Er ging maar één weg naar de bovenste woonwijk en het kasteel van licht van de Jeep-mensen. We liepen langzaam en voorzichtig door het donker, ik zo’n halve stap links achter pa. Onze sneakers zacht op het asfalt, ik hoorde mijn vaders ademhaling. We namen eerst de verkeerde straat en moesten omkeren, het opnieuw proberen. En vonden toen de goede asfaltweg.

‘Nico!’ zei pa zacht maar dringend. Ik schrok. Hij stak zijn arm uit om me tegen te houden. Ik zag niets.

‘Ze hebben een draad gespannen,’ fluisterde hij.

Hij bewoog een vinger door de lucht om de draad aan te wijzen. Ik moest dichterbij gaan staan, ik moest goed kijken voordat ik hem zag glanzen tegen het licht van het huis daar boven, nog meer dan een kilometer ver weg. Net iets hoger dan mijn hoofd.

‘Kijk,’ zei pa, ‘het lijkt wel vislijn.’

‘Hoe heb je dat gezien?’

‘Ik dacht: wat zou ik gedaan hebben als ik hen was. Als ik het licht zo aan had, als een kaars die motten aantrekt.’

‘Goh,’ zei ik verbaasd. ‘Maar hoe kan een vislijn iemand tegenhouden?’

‘Kom,’ zei pa en hij gebaarde dat ik hem moest volgen. Hij liep langs de vislijn tot waar die over de vangrail langs de weg kwam.

‘Kijk.’ Ik zag dat de vislijn ergens aan was vastgemaakt.

Pa hield zijn mond vlak bij mijn oor. ‘Dat is een lichtfakkel. Als iemand de vislijn aanraakt, schiet de fakkel de lucht in. Dan weten ze dat je eraan komt.’

Hij liet mij ook kijken. ‘Die kerels... We moeten heel voorzichtig zijn. Zorg dat je onder de lijn door gaat.’

We liepen verder, veel langzamer. Ik probeerde nu ook op te letten. Ik vroeg me af wat die Jeep-mensen deden als ze naar hun huis reden? Tilden ze de vislijn op?

Pa zag de volgende ook als eerste. Op nog geen tweehonderd meter van hun huis. Deze was laag gespannen, lager dan mijn knieën. Hij hield me tegen, hij wees, hij praatte niet. Ik zag een paar regendruppels aan de vislijn hangen. Zo had hij hem gezien. Ik had niet naar beneden gekeken, ik dacht dat alle lichtfakkellijnen hoog gespannen werden.

We stapten eroverheen. Nog drie, vier passen en toen bleef pa staan en gebaarde dat ik dat ook moest doen. Hij keek naar het Huis van Lichten tegen de helling, dat zo helder straalde. Het zag er vrolijk, uitnodigend uit. Maar er was geen beweging of menselijk geluid, geen ander teken van leven.

Pa haalde het geweer van zijn schouder en nam het in zijn handen. Hij liep niet door, maar keek strak naar het huis van de Jeep-mensen. Toen naar links, naar de kleinere, donkere huizen die daar op een rij stonden. En naar rechts, waar alleen open veld was.

Er zat hem iets dwars.

Een jakhals huilde verderop, ergens in de heuvels.

Ik wilde omkeren. Ik wilde naar de Volvo, ik wilde weggrijden. Het drukkende gevoel, de vochtigheid, dat ding van gisteren roerde zich in me als een monster in donker water.

Ik haalde ook mijn geweer van mijn schouder.

Pa boog een beetje voorover, alsof hij zichzelf kleiner wilde maken. Hij begon weer te lopen, nog langzamer. Steeds bleef hij staan. Honderdvijftig meter van het Lichthuis af. Uit het veld riep een uil boven het zachte gezoem van insecten uit.

We zouden toch alleen verkennen? Waarom liep hij dan door?

Bijna honderd meter van het huis vloog opeens een haas uit de struiken links van ons. Ik hapte naar adem van schrik. Hard. Pa versteende alleen en keek langzaam naar mij. Ik wilde sorry zeggen maar hij drukte mijn schouder om te zeggen dat hij het begreep.

Hij keerde zich naar me toe en drukte zijn mond tegen mijn oor. 'Zie je die rots?' vroeg hij zacht en hij wees naar rechts. Een rotsblok zo groot als een koelkast was de heuvel afgerold en op de stoep terechtgekomen.

Ik knikte.

'Wacht daar. Ik ga nog een stukje verder.'

Toen ik aarzelde, zei hij: 'Je kunt me de hele tijd blijven zien.'

Ik knikte.

Hij wachtte. Ik liep naar de rots. Ik keek goed waar ik liep toen ik van het asfalt af stapte. De rots kwam tot mijn borst. Ik legde mijn geweer erop, zodat ik door mijn telescoop kon kijken als het nodig was. Ik ging tegen de steen liggen. Hij voelde koud aan.

Pa deed een stap naar voren. Stond stil. Nog een stap. Stil. Stap, stil. Het schijnsel uit het huis reikte tot hier. Ik kon pa zien, zijn lichaam een beetje gebogen, zijn haar lang en warrig.

Hij deed een stap, hij stond stil, hij luisterde en keek. Stapte, stond, luisterde, keek. Verder en verder naar voren, van mij weg. Waarom zo langzaam en voorzichtig? Er was geen beweging, geen geluid, niets, behalve dat heldere fort voor ons. Hij zou een vislijn makkelijk kunnen zien, zo dicht bij het licht. Misschien waren de Jeep-mensen en de geslagen vrouw allang weg, misschien waren ze vergeten alles uit te zetten, misschien waren de lichtfakkels maar een grap, een poets. Een eeuwigheid, de tijd stond stil, hij was tien stappen verder, toen vijftien, toen twintig, ik zag zijn rug, steeds kleiner, we kwamen alleen op verkenning, pa, we hebben genoeg gezien, die vrouw is er niet meer, laten we teruggaan, laten we verder rijden, vijfentwintig stappen, pa was ver weg, vlak bij de lichtplas, hij leek klein.

Ik wilde pa niet zo zien, ik wilde hier nu niet zijn, iets vrat van binnenuit aan me.

'Hé,' zei een stem. Pa schrok en zwaaide naar links. Ik zag de man staan. Het was Spierbundel. Hij had een grote revolver in zijn hand en wilde die heffen. Zijn stem klonk verbaasd.

Pa had het geweer in de aanslag. Hij schoot niet.
Spierbundel hief de revolver.
Mijn vader schoot niet.
Een schot knalde en galmde, pa viel.